

https://doi.org/10.31516/2410-5325.079.03*

УДК 792.78.091.8-027.564.2(477)(045)

БЛАГОДІЙНА ІМПРЕЗА ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ОРІЄНТИР КУЛЬТУРНО-МИСТЕЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ СЬОГОДЕННЯ

Р. Г. Набоков

Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна
nabokoff@gmail.com

R. Nabokov

Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine
<https://orcid.org/0000-0001-7276-3478>

Р. Г. Набоков. Благодійна імпреза як визначальний орієнтир культурно-мистецької діяльності в умовах сьогодення

Розглянуто благодійну діяльність як визначальний орієнтир під час формування морально-етичних цінностей та гуманістичних відносин у суспільстві; проаналізовано соціокультурні функції феномену благодійних імпрез в Україні під час військової агресії; доведено, що завдяки проведенню імпрез вирішується немало питань психологічного, суспільного та політичного спрямування, зокрема формуються загальнонаціональна ідентичність; надано статистичний аналіз соціологічного опитування фонду «Zagoriy Foundation» щодо з'ясування стану благодійності під час війни; з'ясовано види мистецьких благодійних заходів для якісного збору коштів; окреслено етапи організації проведення імпрез.

Ключові слова: *благодійність, імпреза, гастролі, благодійні акції, культурна дипломатія.*

R. Nabokov. Charity Impresa as a Determining Point of Cultural and Artistic Activity of Nowadays

The relevance of the article. Charitable activities play an important role in the formation of value guidelines and moral norms of an individual and society as a whole. Its development is determined by various factors that occur in society. The start of active hostilities in Ukraine in 2022 affected all spheres of human existence. Among them, there were changes in the functioning and development strategies of charity events, in particular events. This issue needs clarification, because it will allow not only to understand the strategies of adaptation of this form of charity, but also to predict further ways of its transformation. That is why scientific, including socio-cultural analysis of the phenomenon of charity event is extremely relevant.

The purpose of the article. To analyze charitable events in the socio-cultural space in the conditions of a full-scale Russian-Ukrainian war; to reveal the cultural, artistic, financial and technical factors affecting the organization and holding of events.

The methodology. A cultural approach to the analysis of the mentioned problem demonstrates that the concept of charity belongs to certain historically developed and regulated norms of social actions that implement their worldview orientations and cultural values. The specifics of scientific intelligence led to the use of the structural-functional method, which made it possible to investigate specific functional characteristics and regularities. The method of content analysis and personal practical experience of holding events made it possible to determine the artistic features of conducting charity events, the method of terminological analysis helped to find out that the Polonism “impresa” successfully filled a gap in the lexical system of the Ukrainian language.

The results. We believe that charity is one of the “material” factors of the spiritual culture of mankind. This phenomenon arose spontaneously at the beginning of human civilization. Subsequently, it developed as targeted attention and concrete help from society to people who are unable to independently solve the issue of personal livelihood due to a number of reasons (subjective or objective). If we trace the genesis of charity, it is possible to distinguish three main historical types that are peculiar to the Western European mentality: ancient, Christian and modern charity. It was revealed that today the prevalence of charity in Ukraine is rated as “high”. It has been found out that in terms of its artistic structure, the charity event has all the features inherent in such forms of stage art as collective concert, thematic spectacle, solo concert. However, when forming the

concept of a charity event, the organizers should naturally and organically integrate an auction, exhibition, fair or active online donation into the structure of the event. An important factor in organizing a charity event is attracting external help and finding people you can rely on and who will show a genuine interest in this cause. Involvement in a charity project must be voluntary, following the “calling of the heart”. It can be assumed that true humanism is achieved exclusively in the conditions of practical realization of the essence of a person through his actions.

The scientific novelty. The time of military aggression was systematized, the place and role of domestic artists in the charitable sphere was established. Sociocultural functions of the phenomenon of charity events in Ukraine were generalized.

The practical significance. The data of this study reveal various types and forms of charity events as effective factors in fundraising. The materials of the article can be used for the practical organization of a charity project and the theoretical features of the organization of charity art projects studied by film director students.

Conclusions. Charitable activity is a determining point of reference in the formation of moral and ethical values and humanistic relations in society. Thanks to the holding of charity events, a number of psychological, social and political issues are resolved, in particular, the formation of national identity, which is an integral factor of Ukraine’s national security. At the international level, artistic charity events primarily carry out “cultural diplomacy” with the aim of conveying the truth about Ukraine and the war in Ukraine, and more broadly — explaining and understanding what Ukraine and its culture actually are, what is its self-sufficiency and diversity, how this energy was manifested at different historical stages despite mostly unfavorable socio-political contexts.

Keywords: *charity, impropriety, tour, charitable event, cultural diplomacy.*

Постановка проблеми. Благодійній діяльності належить важлива роль у формуванні ціннісних настанов і моральних норм особистості та соціуму загалом. Її розвиток зумовлений різними чинниками, які мають місце в суспільстві. Початок активних бойових дій в Україні у 2022 р. вплинув на всі сфери людського існування, зокрема відбулись зміни у функціонуванні та стратегіях розвитку благодійних акцій, зокрема імпрез. Це питання потребує висвітлення, яке дозволить не лише усвідомити стратегії адаптації цієї форми благодійності, а й передбачити

подальші шляхи її трансформації і сформувати новий науковий термін. Саме тому науковий, зокрема соціокультурний, аналіз феномену благодійної імпрези є вкрай актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичними засадами дослідження є спектр праць, присвячених генезису та аналізу означеної теми. В історичному контексті тему благодійності, зокрема меценатства, розглядала Л. С. Азарцева (2015), довівши, що доброчинність стала результатом розвитку «нового типу свідомості» у давніх культурах (передусім в античній). Аспекти, проблеми та реалізацію, соціальні впливи благодійності й проблеми, пов’язані з її реалізацією, розглядали О. О. Єсіна (2009), М. М. Житник (2015), О. А. Кончова (2009). Специфічні особливості режисури різних сучасних форм сценічного мистецтва та підходи до організації спеціальних подій ми аналізували в одній із наших статей (Набоков, 2020). Поняттєвий виклад «благодійної діяльності» ширший ніж просте надання допомоги. Як зазначає О. О. Житник, «у наші дні благодійність виступає формою соціальної діяльності, яка проявляється в любові до ближнього, в жертвовності, у допомозі нужденним, у доброті до всього навколишнього, що безпосередньо відображається у конкретних діях та вчинках людей. Вона має стати основою формування нової аксіології українського суспільства. Для цього необхідно не просто функціонувати у світі за відповідною схемою, а направляти частину своєї практичної діяльності на розвиток гуманістичної свідомості суспільства та формування морально розвинутої самосвідомості» (Житник, 2015). Питання впливу мистецтва на емоційний та психологічний стан життя українців у період військового конфлікту в Україні ретельно проаналізовано в розвідках І. Гундертайло (2022), Ю. Міхно та Л. Бакало (2022). Базуючись на соціологічному опитуванні, яке проводив «Zagoryi Foundation» (2022), можемо констатувати, що «ієрархія мотивів благодійності в Україні дещо змінилася з 2021 року. Хоча, як і раніше, домінують мотивами благодійності в Україні є співчуття та усвідомлення того, що від біди у країні сьогодні ніхто не застрахований, у 2022 році актуалізувалися ідеологічні мотиви: почуття патріотизму,

прагнення долучитися до розв'язання важливих проблем, усвідомлення обов'язку перед суспільством» (Zagoriy Foundation, 2022). Визначення ролі держави в здійсненні благодійної діяльності та значущість нормативно-правового регулювання для розвитку благодійності в Україні досліджує Р. Сербин (2015), науковець пропонує вдосконалювати чинне законодавство у цій сфері. С. Манько (2022) розглядає діяльність українських артистів у нинішній військовий час, зазначаючи, що «для вітчизняних виконавців написання і втілення мотивуючих композицій, які продиктовані сучасними реаліями війни, є обов'язковим елементом творчості, адже їх головне завдання — надихати піснями на перемогу та піднімати дух українського народу». Культурна дипломатія доби директорії української народної республіки, яку досліджував С. Литвин (2019), та огляд сучасних газет, журналів «Forbes Ukraine» (Міроненко, 2022), інтернет-ресурсів, дозволяє стверджувати, що українські митці є і нині бійцями проти «руського міра», адже тримають культурний фронт.

Мета статті — проаналізувати роль благодійної діяльності (імпрези) у формуванні ціннісних та моральних норм соціуму загалом; означити соціокультурні функції феномену благодійних імпрез в Україні під час військової агресії; підкреслити культурно-мистецькі, фінансово-правові та технічні чинники, що впливають на проведення імпрез; окреслити етапи організації імпрез.

Методи дослідження. Емпіричні методи дослідження зазначеної проблеми демонструють належність поняття благодійної імпрези до певних регламентованих норм соціальних дій. Порівнюючи результати діяльності благодійників, впроваджуються нові, власні світоглядні орієнтири на культурні цінності. Специфіка наукової розвідки зумовила використання методу функціонально-вартісного аналізу, який дозволив системно проаналізувати та виокремити специфічні функціональні характеристики й закономірності. Метод контент-аналізу та особистий практичний досвід проведення імпрез дозволив визначити художні й технічні особливості благодійної діяльності. За допомогою комплексних методів аналізу ми з'ясували, що полонізм

«благодійна імпреза» вдало заповнив ланку в лексичній системі української мови та стає необхідним терміном сучасної наукової думки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Добродійна (благодійна) діяльність — далеко не нове явище в Україні та світовій культурі загалом. Гуманізм, благодійність, альтруїзм, милосердя, небайдужість до проблем сторонніх людей стали основою працездатної діяльності.

Благодійність — один із матеріальних чинників духовної культури людства. Цей феномен стихійно виник на початку людської цивілізації, далі розвивався як цілеспрямована увага та конкретна суспільна допомога особам, не спроможним, у зв'язку із певними причинами (суб'єктивними чи об'єктивними), самостійно вирішити питання особистого життєзабезпечення. На відміну від античного типу, основою якого було здобуття пошани, соціального престижу, та християнського типу, де добродійність сприймалась як наближення до Бога, «новочасний період — історичний тип, який починається на межі XIX та XX ст. і до сьогодення, набуває таких характерних рис як “раціоналізація благодійної діяльності”, а саме використання досягнень науки, освіти та мистецтв» (Сербин, 2015). Наразі вирішуються не лише особисті, а й суспільні проблеми, благодійна діяльність виходить на міжнародний рівень, під патронатом ООН та інших організацій з'являються численні фонди, які допомагають вирішувати набагато масштабніші питання в соціальній сфері.

М. М. Житник надає поняттю «благодійність» кілька значень: «...стосовно загального значення благодійності мова йде, коли хочемо зробити добро; у християнсько-теологічному розумінні — представляє любов Бога до людини або людини до інших людей; найчастіше благодійність використовується і розуміється в значенні альтруїстичної поведінки окремих осіб або установ — означає добровільне надання грошей допомоги та підтримки тим, хто в цьому потребує» (Житник, 2015). З іншого боку, існує доречна критична думка, що стосується добродійності та її моралізування в сучасному суспільстві. Її означає О. О. Єсіна: «Сьогодні добродійність сприймається як реклама, як специфічний бізнес, політика, розвага, але її дійсне соціально-моральне значення ігнорується, що, до речі,

досить часто зустрічається в сучасному українському суспільстві» (Єсіна, 2009). Але нині така думка про добродійність відходить на маргінес, під час війни в Україні поширені стрижневі мотиви благодійності: співчуття, людяність і повага гідності особи.

На думку О. Кончової, «В процесі благодійної діяльності добродійність вирішує не тільки соціальні проблеми, але й, у міру своєї духовності, виходить за межі повсякденного природного буття людини, за межі досягнутого людиною розуміння світу, тобто перебуває в стані трансцендентності. “Трансцендентувати” означає долати межі свого емпіричного буття, переборювати себе, прагнути стати вище, вийти на новий виток свободи, перш за все, духовної свободи» (Кончова, 2009). На нашу думку, саме «благодійність» стає тим ключем, який надає можливості не втратити істинної, самобутньої людської особливості в умовах військових дій у країні.

Що ж таке благодійна імпреза? Слово *імпреза* є запозиченим, відповідно до універсального словника польської мови, «*impreza* — *widowisko, koncert, zabawa, loteria fantowa, zawody sportowe, i tp, organizowane w celach rozrywkowych, propagandowych lud dochodowych*» («шоу, концерт, веселощі, розіграші, спортивні змагання тощо, організовані з розважальною, поляризаційною або прибутковою метою», укр.) (Dubisz, 2003).

На думку Г. Ю. Касім, «спроба витлумачити значення слова “захід” — “сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чого-небудь” — є досить неповною через відсутність в українській мові адекватного монолексемного відповідника польському слову. Це надає характерні риси офіційно-ділового стилю, значення позбавляє будь-якої “святковості”, притаманної польському слову» (Касім, 2015, с. 168). Тому полонізм «імпреза», на нашу думку, більш вдало та ширше розкриває лексичне значення предмета нашого дослідження.

Саме тому пропонуємо долучити до сучасного наукового дискурсу зі сценічного мистецтва тлумачення терміну «благодійна імпреза» в значенні «самостійна культурно-мистецька святкова акція, яка спрямована на отримання фінансового прибутку для подальшого розподілу його

серед набувачів благодійної допомоги (бенефіціарів)».

Аналізуючи статистичні дані, разом з дослідницькою агенцією «Соціоінформ», компанія “Zagoriy Foundation” проводила опитування, присвячене благодійній діяльності (імпрезі) в Україні. У результаті виявлено, що «з загостренням російсько-української війни в лютому 2022 року змінилася картина благодійності в Україні. Передусім, благодійність стала більш поширеною. Зростання масштабів благодійності зауважили 84% мешканців України. Порівняно з 2021 роком суттєво зросли оцінки поширеності благодійності в Україні (з 4,5 до 7,8 у 2022 році). Вперше за останні чотири роки поширеність благодійності в Україні оцінено як “високу» (Zagoriy Foundation, 2022).

У цьому опитуванні нас цікавить питання про спосіб здійснення благодійності, зокрема проведення благодійних мистецьких акцій (імпрез). Результати такі: 2021 рік — 2%, 2022 — 16% (Zagoriy Foundation, 2022). Отже, показник зріс до 14%, тому вивчення технології організації та проведення такої форми благодійності є вкрай актуальним.

За часів військової агресії в Україні соціокультурні функції феномену благодійних імпрез стають помітнішими й необхідними для дослідження. Означимо найважливіші соціокультурні функції феномену благодійних імпрез в Україні під час військової агресії:

- *суспільна функція*: сприяння соціальній стабільності шляхом підвищення в суспільстві солідарності та взаємопідтримки; розвиток високих гуманітарних цінностей та почуттів; співпраця між державними (військовими) установами й громадським населенням;
- *мистецько-психологічна функція*: зниження психологічного стресового навантаження, де людина опановує співпереживання художнього образу та співпереживання самій собі; результатом такої взаємодії є катарсис (очищення душі);
- *економічна функція*: забезпечення гідного існування для тих груп громадян, які у зв’язку з об’єктивними обставинами не здатні повною мірою піклуватися про себе (тимчасові переселенці), надання фінансової підтримки

для закупівлі військово-технічного обладнання та побутових речей для ЗСУ;

- *соціально-політична функція*: виховання етнонаціональної ідентичності, яка базується на свідомому виборі, культурі, мові й громадсько-політичній традиції; формування загальнонаціональної ідентичності, що є невід’ємним чинником національної безпеки України.

Благодійні акції (імпрези) створюються за законами драматургії з використанням засобів режисури. Вони здатні зберігати святкову складову, за якою можна судити про цінності, на яких базується суспільство, а також про ідеологічні тенденції, характерні для тієї чи іншої культурної спільності загалом й організації зокрема.

Але чи потрібна така святковість під час війни, коли українці живуть у стані пролонгованої травматизації? «Під час війни звучить критика концертів — переважно в цьому вбачають “зайві радощі”, хоча події організуються суцільно чи частково з благочинною метою. Також, цій критиці часто бракує конкретики та зустрічних пропозицій — якщо не концерти, то що ж робити, наприклад, артистам, чия робота і можливість допомогти — це якраз зіграти концерт? І щодо радощів — тоді по яких емоціях проходить межа того, що можна відчувати, а що вже занадто?» (Суспільне. Культура, 2022). На захист проведення таких концертів встають психологи, які рекомендують рекреаційну психогігієну, що передбачає ігрові активності, розваги, відвідування мистецьких заходів та гумор, який є вкрай необхідним складником життя кожного українця. «Сміх розслаблює всі м’язи тіла, мозок і дає змогу побачити події з несподіваного боку, розширити тунельне сприймання» (Гундєртайло, 2022).

Одним із потужних інструментів благодійних імпрез можна означити музичне мистецтво. Психологиня В. Конончук зауважує: «Музика — це потужний інструмент роботи з емоційним станом, а розширювати та доповнювати систему будь-якої можливої самопомогі зараз дуже на часі. Музичне мистецтво допомагає створити певний настрій, навіть вплинути на нашу продуктивність, це підтверджують численні дослідження» (Суспільне. Культура, 2022). Для підтримки бойового духу музиканти приїжджають

на фронт з концертами, а військові оркестри (їх в Україні більше ста тридцяти), «забезпечують музичний супровід суспільно-громадських заходів і церемоній, виконання військово-духовими оркестрами творів, призначених для урочистих заходів, зустрічі та проводи іноземних делегацій та інші заходи загальнодержавного масштабу» (Наказ про затвердження Положення про військово-музичні установи Збройних Сил України та Положення про військово-музичні підрозділи Збройних Сил України). Наразі військово-музичне управління Збройних сил України на своїх офіційних сайтах висвітлює багато мистецьких заходів, які відбуваються за участі військових музикантів на теренах як нашої країни, так і зарубіжжя. Музика також потрібна і цивільним, вона є психологічною підтримкою, це спосіб наповнювати внутрішні резерви людини приємним, красивим, радісним.

Підкреслимо: нині *арттерапія* є дієвим інструментом благодійних імпрез у зонах підвищеного стресового навантаження завдяки можливості спілкування та об’єднання українців. На думку І. Міхно та Л. Бакало: «Це є, також, методом покращення якості життя при обмежених фінансових ресурсах, шляхом збільшення стійкості при впливі негативних факторів, можливістю створення нових культурних проєктів, течій, розвитку мистецтва у всіх його проявах й залучення всіх верств населення до культурних заходів та активної життєвої позиції» (Міхно, Бакало, 2022).

Для ефективного проведення благодійних імпрез організатори повинні враховувати такі чинники: *культурно-мистецькі, фінансові та технічні*.

Культурно-мистецький чинник, насамперед, привертає увагу спільноти до благодійної акції. Її теми, завдання, головний ідейний посыл викликає певний емоційний відгук. Це можливо лише за умови використання високохудожнього та цілісного літературно-музичного матеріалу. Творчість українських артистів радикально змінилась від початку повномасштабної війни. С. Манько зазначає: «для російськомовних українських артистів під час війни характерним є те, що в піснях вони почали свідомо переходити на українську, адже кожен виконавець переглянув

своє ставлення щодо російської мови в контексті цієї війни» (Манько, 2022). Відомий український музикант Артем Пивоваров ще до початку війни розробив проект «Мої вірші, мої ноти», у якому співак записує з іншими артистами пісні на вірші українських письменників Тараса Шевченка, Павла Тичини та ін.

Представники мистецтва опери та балету, а саме симфонічні оркестри, академічні ансамблі, хорові капели, завдяки своїм міжнародним виступам, проводять культурну дипломатію, головним завданням якої є «обмін інформацією, ідеями та думками, культурними маніфестаціями поміж народами» (Литвин, 2019) з метою поліпшення взаєморозуміння. Цікаву історичну паралель можна провести між діяльністю 100 років потому «Української республіканської капели» під керівництвом О. Кошиця, яка «стала яскравим проявом української культурної дипломатії та уявляла собою інструмент протидії російській пропаганді і промоції української ідеї в світі» (Литвин, 2019). Нині це виступи багатьох відомих колективів: ХНАТОБ у Німеччині; Академічний симфонічний оркестр Львівської національної філармонії, який дає понад 40 концертів у США; у межах азіатського турне артисти Національної опери України запланували 27 вистав та концертів у найбільших містах Японії; міжнародні виступи Національного заслуженого академічного ансамблю танцю України імені П. Вірського, який провів свої виступи в Європі, Туреччині, Ізраїлі та Грузії в рамках благодійного турне «Solidarity European Tour 2022-23». Під час концертів відбувається збір коштів для підтримки сфери культури та мистецтва в Україні, що постраждала від збройної агресії росії. Українське музичне мистецтво потужно постає на духовній мапі світу, виводить творчі досягнення вітчизняних митців в авангард світового мистецтва.

Фінансові та технічні чинники, як правило, передбачають збір та витрати коштів. Тому організатори повинні базуватись на фінансово-правових засадах благодійної діяльності, які регулюються чинним Законом України «Про благодійну діяльність та благодійні організації» від 2012 року. «Доброчинна діяльність» характеризується в Законі як «добровільна безкорислива діяльність

благодійних організацій, яка не передбачає отримання прибутків від цієї діяльності» (Закон України про благодійну діяльність та доброчинність, 2012). На жаль, у Законі поки відсутнє розмежування сфери благодійництва з видами благодійної діяльності (волонтерство, меценатство, гуманітарна допомога та безкоштовне донорство), що приводить до змішування понять та плутанини. Як наслідок, це негативно відображається на практичному застосуванні цього закону та призводить до правопорушень, особливо у фінансовому секторі. Наразі влада проводить роботу над удосконаленням правової бази, закріплює кримінальну та адміністративну відповідальність за привласнення благодійних пожертв, надає змоги належним чином переслідувати недобросовісних осіб, які залучаються до шахрайських схем. Сучасним митцям, які планують організувати благодійну імпрезу, важливо знати, що лише благодійні організації мають права, згідно зі статтею 13 Закону України «Про благодійну діяльність», проводити та «організовувати збір благодійних пожертвувань та внесків від фізичних та юридичних осіб, іноземних держав та міжнародних організацій» (Закон України про благодійну діяльність та доброчинність, 2012).

За результатами системного аналізу, наведемо декілька дієвих форм благодійних мистецьких акцій (імпрез), які є ефективним інструментом фандрайзингу та перебувають виключно в правовому полі чинного законодавства України.

Серед митців, які займаються благодійністю, є таке поняття, як збір «на шапку». Перед сценою стоїть «шапка» або спеціальний бокс, у який глядачі кладуть гроші чи можуть перерахувати їх благодійній організації за допомогою спеціального QR-коду або банківських реквізитів. Прикладом такої роботи є серія благодійних концертів музикантів та митців просто неба «#НаШапку», яку організував Благодійний фонд «СВОЇ», заснований у 2014 р. для допомоги постраждалим від російської агресії. Результатом таких мистецьких акцій стала допомога понад 35 000 внутрішньо переміщених осіб (#НаШапку — благодійні концерти наживо, 2023).

Наступним дієвим чинником для збору коштів є проведення аукціону. Здебільшого лотами на аукціонах стають картини вітчизняних

художників, особисті речі «зірок», дитячі витвори мистецтв. Особливо популярні лоти, в основі яких є артефакти війни: уламки ракет, корпуси від снарядів та тубуси від РПГ тощо. У грудні 2022 р. у Львові на аукціоні, який проводили в рамках благодійної імпрези «WINter Фест», «змогли зібрати 1 мільйон 31 тисячу гривень на безпілотний авіаційний комплекс “Валькірія” для Збройних Сил України» (Львівська обласна рада, 2022).

Концертно-гастрольна діяльність артистів також є ефективним засобом залучення благодійних коштів. У цьому випадку організаторам потрібно керуватися положеннями Закону «Про гастрольні заходи в Україні», де відзначається, що такі гастролі «не передбачають одержання доходу їх організаторами та гастролерами, за винятком доходів, за рахунок яких покриваються витрати, пов'язані виключно з організацією та проведенням гастрольного заходу» (Закон України про гастрольні заходи, 2003). Витрати на організацію та проведення таких заходів не повинні перевищувати 20% від всієї суми зібраних коштів від продажу билетів.

За своєю художньою структурою благодійна імпреза має всі ознаки, притаманні формам сценічного мистецтва, як-от збірний концерт, тематичне видовище або сольний концерт. Ці форми мають структуровану композиційну побудову (архітектоніку) сценічної дії, передбачають створення художнього образу, чіткий хронометраж та логічний відбір виражальних засобів для втілення режисерського задуму. Проте, під час формування задуму благодійної імпрези, організатори повинні природно та органічно вбудовувати в структуру заходу інструментарію залучення коштів: виставка-продаж, ярмарка, аукціон чи онлайн-донатування, що нині є найактуальнішим.

Відповідно до відкритого джерела мультимедійної платформи іномовлення України «УКРІНФО», масштабні благодійні імпрези (концерти) за участі українських артистів і музикантів, зокрема «95 Квартал», Оля Полякова, Злата Огневич, Pianoboy, WELLBOY, NK, Тіна Кароль, гуртів «KALUSH ORCHESTRA», «Воплі Відоплясова» Олега Скрипки, відбуваються на головних площах Європи та інших країн

світу. Мета цих імпрез — «об'єднати європейців і українців, які перебувають за кордоном, і залучення якомога більше благодійних коштів на підтримку України» (У Варшаві стартував Європейський благодійний тур на підтримку України «Життя Переможе», 2022). Артист «MONATIK» впроваджує активну гастрольну діяльність світовим туром «ART Оборона». За цей час він дав понад 50 сольних благодійних концертів, музикантові вдалося зібрати «понад 500 000 євро для потреб ЗСУ та українців» (там само).

Під час розробки та проведення благодійної імпрези необхідно дотримувати *технології організації*. Базуючись на особистому досвіді, ми поділяємо організацію на два етапи: *підготовчий та підсумковий*.

До *підготовчого етапу* належить формування та втілення режисерського задуму, а саме «режисерові під час підготовки слід виявити й розробити драматургію — це насамперед чітке розуміння ідеї свята, усвідомлення того, що це свято повинно утверджувати, яку основну тему має порушити і для чого, які його завдання» (Набоков, 2020), визначення цільової аудиторії (воїни ЗСУ, тимчасові переселенці, діти), створення організаційного штабу, до якого входять представники органів влади чи громадськості. Розробляються календарні плани та графіки реалізації проекту. Особлива увага приділяється джерелам фінансування й рекламно-організаційному забезпеченню. Під час написання сценарію благодійної імпрези організатори повинні враховувати, що нині змінився «формат» таких заходів. Артисти вирушають на концерти переважно в супроводі одного чи двох музикантів, які здебільшого акомпанують на акустичних інструментах. Репертуар також змінився — перевага надається українським народним пісням у сучасній обробці, патріотичним текстам, які гуртують навколо себе українців, повністю зник російськомовний контент. Сучасні артисти з об'єктивних причин не мають можливості використовувати широкий спектр технічних та візуальних спецефектів, за якими деякі виконавці раніше «ховалися». З'являються естрадні моно-вистави, де виконавцеві, сам на сам з глядачем та без інноваційних технічних прийомів, потрібно зосередити увагу публіки на собі, на тих діях,

які він виконує. Глибина почуттів та асоціацій стосовно авторського тексту чи пісні залежить передусім від життєвого досвіду та професіоналізму артиста. Яскравим прикладом цього є благодійний тур народної артистки України Наталії Могилевської з моноспектаклем «Я вдома», який проходить багатьма містами країни.

На підсумковому етапі відбувається фінансова оцінка, надається відкритий звіт результатів благодійної імпрези, здійснюється обговорення й висунення нових ідей щодо подальшої роботи в цьому напрямі. Далі — висвітлення підсумків роботи в ЗМІ та соціальних мережах, творчий звіт про виконання з додатками (фото, відеоматеріали тощо). Як зауважує полковник ЗСУ Матвейчук в інтерв'ю журналу «Форбс», висвітлення добродійних концертів позитивно позначається на морально-психологічному стані родичів військових, які отримують фото з артистами. «Якщо до військового приїздять артисти, там не така висока небезпека, — пояснює полковник. — І цю ніч його мати може спати трохи спокійніше. Самі ж бійці після таких концертів розуміють: про них пам'ятають. Їм дуже важливо відчувати себе потрібними» (Міроненко, 2022).

Синтезуючи надану інформаційну складову, важливим фактором організації благодійної імпрези (заходу) є залучення зовнішньої допомоги, пошук людей (волонтерів), на яких можна покласти та які демонструватимуть справжній інтерес до цієї справи. «Волонтерство можна визначити як безкорисливий і добровільний рух у вільний від роботи час для надання допомоги нужденним. Головним мотивом волонтерів є почуття громадянського обов'язку і відчуття своєї корисності в суспільстві» (Азарцева, 2015). Залучення до благодійного проекту обов'язково потрібно має бути добровільним, йти від «поклику серця». Через кордоцентризм людина досягає справжнього гуманізму, де основними критеріями є благополуччя, турбота про щастя, повага до свободи і гідності кожної людини та, безумовно, високоморальні відносини в суспільстві.

Висновки. Таким чином, можна констатувати, що:

1. Аналізуючи роль благодійної імпрези в сучасному соціумі, саме правильне розуміння та формування орієнтирів діяльності або визначальної точки має неабиякий вплив і наслідки на поточну культурну діяльність країни. У процесі закладення в суспільстві моральних та етичних цінностей, а також поширення гуманістичних відносин, формуються моральні норми.

2. Нині відбувається розуміння та приймання до уваги, що власне Україна та її культура є самодостатньою одиницею світової спільноти зі своїм різноманіттям. На міжнародному рівні мистецькі благодійні акції (імпрези) провадять культурну дипломатію. Метою такої функції імпрези є доведення проблемності нинішньої ситуації в Україні, яка зазнає військової агресії. Аналізуючи соціокультурні функції феномену благодійних імпрез в Україні, треба окреслити, що завдяки проведенню подібних заходів вирішується немало питань психологічного, суспільного та політичного спрямування, зокрема відбувається формування загальнонаціональної ідентичності української спільноти.

3. Звернімо увагу, що культурно-мистецькі, фінансово-правові та технічні чинники, які безпосередньо впливають на проведення благодійних імпрез, є їх невід'ємною частиною. Тому допомога від волонтерських фондів та благодійних організацій під час війни є не лише фінансовим та матеріальним чинником, а й, насамперед, це запорука соціально-моральної стабільності в суспільстві, підтримка культурного доробку країни.

4. Окресливши етапи організації проведення акцій та базуючись на власному досвіді, ми можемо зазначити, що під час розробки та проведення благодійної імпрези необхідно дотримувати технології організації формування благодійної діяльності.

Перспективи подальшого дослідження зазначеної проблематики полягають у поглибленому осмисленні впливу добродійних акцій, зокрема благодійних імпрез, на формування соціально-культурного простору України та зарубіжжя.

Список посилань

- #НаШапку — благодійні концерти наживо (2023). Благодійний фонд «СВОІ». *Офіційний сайт Благодійного Фонду «Свої»*. <https://svoiy.org.ua/nashapku/>
- Азарцева, Л. С. (2015). Вплив меценатства як форми благодійності на розвиток стародавніх культур. *Культура України*, 48, 86–96.
- Гундერთайло, Ю. (2022). Практики психогієни як частина здорового способу життя особистості під час війни. *Проблеми політичної психології*, 26.
- Єсіна, О. О. (2009). Доброчинність як соціальне явище: теоретичний аспект аналізу. *Український соціум*, 30, 114–118.
- Житник, М. М. (2015). Благодійність в соціально-філософській ретроспективі та перспективі. *Вісник Національного технічного університету України «КПІ». Філософія. Психологія. Педагогіка*, 2(44), 43–49.
- Закон України про благодійну діяльність та благодійні організації* (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>
- Закон України про гастрольні заходи в Україні* (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-15#Text>
- Касім, Г. Ю. (2015). Нові польські запозичення в українській мові: примхи мовців чи потреби мови? *Слов'янський збірник*, 19, 166–174.
- Кончова, О. А. (2009). *Благодійність як соціокультурний феномен (культурологічний аналіз)*. [Автореферат дисертації, Таврійський Національний університет імені В. І. Вернадського]. Сімф.
- Литвин, С. (2019). Культурна дипломатія доби директорії української народної республіки. *Культурні та мистецькі студії XXI століття: науково-практичне партнерство*, 305.
- Львівська обласна рада (Грудень 18, 2022). [У Львові під час благодійного аукціону зібрали понад мільйон гривень на безпілотник «Валькірія»]. [Зображення доєднано]. Facebook. <http://surl.li/eotlq>
- Манько, С. Б. (2022). Тенденції розвитку естради у військовий час. *Культура України*, 78, 94–100.
- Міроненко, Тома (2022). Шоу-бізнес на війні. Гумористи, артисти та івент-менеджери влаштовують концерти для військових. Як жарти і музика допомагають на фронті. *Forbes Ukraine*. <http://surl.li/eotlr>
- Міхно, І. С., Бакало, Л. К. (2022). Вплив мистецтва на емоційний та фінансовий стан життя українців у період військового конфлікту в Україні. Музика в діалозі з сучасністю: освітні, мистецтвознавчі, культурологічні студії. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції*, м. Київ, 21–22 квітня 2022 р., с. 69–73. КНУКіМ.
- Набоков, Р. Г. (2020). Специфіка режисури та арт-технологій у процесі створення івент-продукту. *Культура України*, 70, 201–210.
- Наказ про затвердження Положення про військово-музичні установи Збройних Сил України та Положення про військово-музичні підрозділи Збройних Сил України* (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0318-15#Text>
- Сербин, Р. А. (2015). *Теоретико-правові засади поняття благодійної діяльності*. <https://cutt.ly/f3gU18C> *Суспільне. Культура*. <https://suspilne.media/culture/>
- У Варшаві стартував Європейський благодійний тур на підтримку України «Життя Переможе» (2022). *Укрінформ*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3504594-u-varsavi-startuvav-evropejskij-blagodijnij-tur-na-pidtrimku-ukraini-zitta-peremoze.html>
- УКРІНФОРМ. *Мультимедійна платформа іномовлення України* <https://www.ukrinform.ua/>
- Dubisz, Stanisław (red.), (2003). *Uniwersalny Słownik Języka Polskiego*. s. 1202. Wyd. Naukowe PWN.
- Zagoriy Foundation (2022). *Благодійність під час війни*. <https://zagoriy.foundation/wp-content/uploads/2022/08/doslidzhennya-2022-1.pdf>

References

- #NaShapku — blahodiini kontserty nazhyvo (2023). Svoi Charitable Foundation. *Official website of the Svoi Charitable Foundation*. <https://svoiy.org.ua/nashapku/>. [In Ukrainian].
- Azartseva, L. S. (2015). The influence of patronage as a form of charity on the development of ancient cultures. *Culture of Ukraine*, 48, 86–96. [In Ukrainian].
- Hundertailo, Y. (2022). Practices of psychohygiene as part of a healthy lifestyle during the war. *Problemy politychnoi psykholohii*, 26. [In Ukrainian].
- Yesina, O. O. (2009). Charity as a social phenomenon: theoretical aspect of analysis. *Ukrainskyi sotsium*, 30, 114–118. [In Ukrainian].
- Zhytnyk, M. M. (2015). Charity in socio-philosophical retrospective and perspective. *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy “KPI”. Filosofii. Psykholohiia. Pedahohika*, 2(44), 43–49. [In Ukrainian].

- Law of Ukraine on Charitable Activities and Charitable Organizations* (2012). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5073-17#Text>. [In Ukrainian].
- Law of Ukraine on Touring Events in Ukraine* (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1115-15#Text>. [In Ukrainian].
- Kasim, H. Y. (2015). New Polish borrowings in the Ukrainian language: whims of speakers or needs of the language? *Slovianskyi zbirnyk*, 19, 166–174. [In Ukrainian].
- Konchova, O. A. (2009). *Charity as a socio-cultural phenomenon (cultural analysis)*. [Thesis abstract, V. I. Vernadsky Taurida National University]. Simf. [In Ukrainian].
- Lytvyn, S. (2019). Cultural Diplomacy of the Directorate of the Ukrainian People's Republic. *Kulturni ta mystetski studii XXI stolittia: naukovo-praktychne partnerstvo*, 305. [In Ukrainian].
- Lviv Regional Council (December 18, 2022). [In Lviv, a charity auction raised more than a million hryvnias for a Valkyrie drone]. [Image attached]. Facebook. <http://surl.li/eotlq>. [In Ukrainian].
- Manko, S. B. (2022). Trends in the development of variety art in wartime. *Culture of Ukraine*, 78, 94–100. [In Ukrainian].
- Mironenko, Toma (2022). Show business at war. Comedians, artists and event managers organize concerts for the military. How jokes and music help at the front. *Forbes Ukraine*. <http://surl.li/eotlr>. [In Ukrainian].
- Mikhno, I. S., Bakalo, L. K. (2022). The impact of art on the emotional and financial state of life of Ukrainians during the military conflict in Ukraine. *Muzyka v dialozi z suchasnistiu: osvithi, mystetstvoznavchi, kulturolohichni studii. Proceedings of the International Scientific and Practical Conference*, Kyiv, April 21–22, 2022, pp. 69–73. Kyiv National University of Culture and Arts. [In Ukrainian].
- Nabokov, R. H. (2020). Specificity of directing and art technologies in the process of creating an event product. *Culture of Ukraine*, 70, 201–210. [In Ukrainian].
- Order on Approval of the Regulation on Military Music Institutions of the Armed Forces of Ukraine and the Regulation on Military Music Units of the Armed Forces of Ukraine* (2015). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0318-15#Text>. [In Ukrainian].
- Serbyn, R. A. (2015). *Theoretical and legal principles of the concept of charitable activity*. <https://cutt.ly/f3gUI8C>. [In Ukrainian].
- Suspilne. Kultura*. <https://suspilne.media/culture/>. [In Ukrainian].
- The European charity tour in support of Ukraine “Life Will Prevail” has started in Warsaw (2022). *Ukrinform*. <https://www.ukrinform.ua/rubric-culture/3504594-u-varsavi-startuvav-evropejskij-blagodijnij-tur-na-pidtrimku-ukrainizitta-peremoze.html>. [In Ukrainian].
- UKRINFORM. *Multimedia platform for foreign broadcasting in Ukraine* (<https://www.ukrinform.ua/>) [In Ukrainian].
- Dubisz, Stanisław (Ed.), (2003). *Universal Dictionary of the Polish Language*. p. 1202. Wyd. Naukowe PWN. [In Polish].
- Zagoriy Foundation (2022). *Charity during the war*. <https://zagoriy.foundation/wp-content/uploads/2022/08/doslidzhennya-2022-1.pdf>. [In Ukrainian].

Р. Г. Набоков, кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри режисури, Харківська державна академія культури, м. Харків, Україна

Nabokov R., Candidate of Art Criticism, assistant professor of the Department of Directing, Kharkiv State Academy of Culture, Kharkiv, Ukraine

Надійшла до редколегії 10.01.2023